

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä joulukuuta 2005 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 215/2005 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 22/2006 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kehittämisspäälikkö Teemu Eriksson, sisäasiainministeriö
- vaalijohtaja, neuvotteleva virkamies Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö
- johtava lakimies Heikki Harjula, Suomen Kuntaliitto
- maakuntajohtaja Hannu Leskinen, Kainuun maakunta -kuntayhtymä
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kainuun hallintokokeilusta annettua lakia. Kainuun maakuntavaltuustoa ja sen vaaleja koskevia säännöksiä muutettaisiin niin, että maakuntavaltuutettujen määrä määräytyisi kuntalain säännöksen mukaisesti, maakuntavaaleissa luovuttaisiin kuntakohtaisista kiintiöistä ja vaalit käytäisiin koko kokeilualueella yhtenä vaalipiirinä kunnallisvaalien säännöksiä soveltuvien osin noudattaen. Ennakkoonäänestysoikeus laajenisi koskemaan kaikkia kotimaassa olevia ennakkoonäänestyspaikkoja. Vaalitavan muutoksen yhtey-

dessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännös maakuntahallinnon rahoituksen perusteista ja maakuntahallinnolle asetettaisiin velvoite suunnitella mahdollisen alijäämän kattamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Vaalan kunnan osallistumista maakuntahallintoon koskevat ja maakuntavaltuuston toimivaltaa Kainuun kehittämisrahan hallinnoinnissa koskevat säännökset saatettaisiin ajan tasalle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kainuun hallintokokeilu on alkanut vuoden 2005 alussa, ja ensimmäiset maakuntavaalit on käyty lokakuussa 2004. Vaalijärjestelmä on muun muassa monimutkaisuutensa vuoksi osoittautunut varsin ongelmalliseksi. Esimerkiksi kunnan asukailta eniten ääniä saaneen ehdokaslistan ehdokkaista ei välttämättä kukaan tule valituksi maakuntavaltuustoon. Hallintovaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että voimassa olevaan lakiin perustuva Kainuun maakuntavaalien vaalijärjestelmä ei ole omiaan lähentämään maakuntahallintoa kunnan asukkaisiin tai lisäämään asukkaiden luottamusta omiin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Kainuun maakuntavaalien vaalijärjestelmää selkeytettäväksi luopumalla kuntakohtaisesta ehdokasasettelusta ja maakuntavaltuustopaikkojen kuntakohtaisesta kiintiöstä. Samalla Kainuun maakuntavaltuutettujen määrää ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä kolmestakymmenestä yhdeksästä viiteenkymmeneen yhdeksään. Maakuntavaltuutettujen määrän lisääminen pienentää merkittävästi todennäköisyyttä, että jostakin kokeilualueen kunnasta ei tulisi lainkaan valtuutettua maakuntavaltuustoon. Valtuutettujen lukumäärän lisääminen parantaa myös pienryhmien mahdollisuuksia saada edustajiaan maakuntavaltuustoon maakuntavaaleissa. Kustakin ryhmästä vaaleissa tulisi maakuntavaltuutetuksi valituksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotukseen sisältyvä vaalijärjestelmän muutos helpottaa sen ymmärtämistä ja osaltaan parantaa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Myös maakuntavaalien ehdokasasettelu yksinkertaistuu siirryttäessä aidosti yhden vaalipiirin järjestelmään.

Maakuntavaltuutettujen määrä, vaalijärjestelmä ja rahoitusjärjestely kuntien ja maakuntahal-

linnon välillä muodostavat kokonaisuuden. Tämän vuoksi on tarpeen, että vaalijärjestelmän muutoksen tasapainottamiseksi lakiin otetaan säännös maakuntahallinnon rahoituksen perusteista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kokeilualueen kuntien ja maakuntahallinnon välisen rahoituksen perusteista säädettäväksi siten, että rahoitus tulee perussopimuksessa määritellä kaikille kunnille samansuuruisena osuutena kunnan perussopimuksessa määritellyistä tuloista tai summana asukasta kohden. Sääntely suojaa kokeilualueen kuntien taloudellista asemaa suhteessa maakuntaan siten, että pelkästään maakuntahallinnon päätöksillä ei ole mahdollista lisätä kunnan vastuuta kokeilulain 23 §:ssä tarkoitettujen palveluiden rahoituksesta. Nykyisin rahoitus on perussopimuksessa määritelty osuutena kunkin kunnan tuloista, joten säännös ei asiallisesti muuta nykytilaa.

Valiokunta kiinnittää huomiota Kainuun hallintokokeilun seurantaan muun muassa kuntien itsehallinnon sekä yleisen kunta- ja palvelurakenteen kehittämisen kannalta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Säätämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Jyrki Kasvi /vihr
vpj.	Veijo Puhjo /vas	Esko Kurvinen /kok
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Lauri Kähkönen /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Heli Paasio /sd
	Lasse Hautala /kesk	Ahti Vielma /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Tuula Väättäinen /sd.
	Hannu Hoskonen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.